II

CHRAU

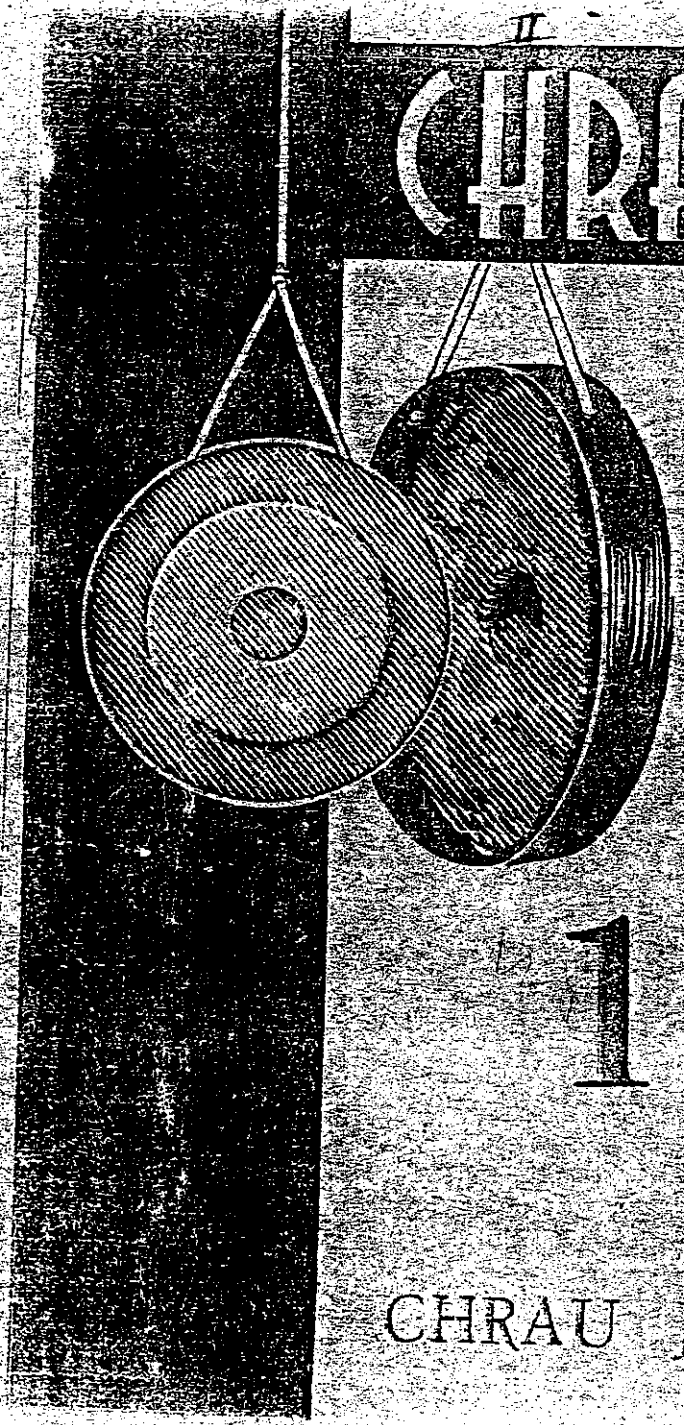

1

CHRAU JRO

tung	vác
tamô	đá
taplôq	bị lột
u	ở
un	bà
ũm	tắm
va	lúa
vap	cha
văt	đem
vi	đâu
viq	ngủ
vu	người ta
vum	khoai
wcq	nữa

Phần Học-Sinh (tiếng Chrau Jro)
Tỉnh: Bình-Tuy, Phước-Tuy, Biên Hòa và Long-Khánh

EM HỌC VẦN

Tiếng Chrau Jro

Quyển I

Lớp Vỡ-Lòng

Trung-Tâm Học-Liệu
Bộ Giáo-Dục
Xuất-Bản
Saigon
1972

saq	đi
săng	biểu
sây	thấy
si	rận
sĩq	về
so	chó
sô	mau
sôt	bén
sung	rìu
sũm	chim
sũng	trong
taq	cái giáo, thương
tăm	trồng
ti	tay
tong	chiếc
tu	đàng, đến

ma	(bên) phải
maq	bên
măq	lớn
mi	mưa
nēh	nó
Ndĭq	tên một người
nhi	nhà
nōq	ấy, cho nên
ntô	da
ong	con ong
ôp	làm
paq	chia
păh	chặt
plōng	liệng
plôq	lột
pôp	anh, chị
sa	ăn

CHRAU

Sirăq di 1

Lớp Vỡ-Lòng

Trung-Tâm Học-Liệu
Bộ Giáo-Dục
Xuất-Bản
Saigon
1972

11EO1-1

Ấn-hành trong khuôn-khổ chương-trình
hợp-tác giữa:

Bộ Giáo-Dục
Bộ Phát-Triển Sắc-Tộc
Viện Chuyên-Khảo Ngữ-Học
Cơ-Quan Phát-Triển Quốc-Tế Hoa-Kỳ
tại Việt-Nam

Tháng 10, năm 1972
Ấn-hành 4,000 cuốn

gông	đánh (chiêng)
gung	cái thang
gũng	núi
gũq	ngồi, ở
heq	đây
iưn	có, cho (biếu)
khây	các
khoi	cũng
là	là
lăp	vào
lâm	cái
lĕq	hết
ling	ngoài
long	củi
lôt	chạy
lũng	lấm

dãq	bẫy
de	của
ding	vách
doq	đổ vào
dôq	khỉ
du	một
dung	lồng
duq	thuyền, tàu
dũm	chín
en	rồi
êq	không
gẽh	có
gĩq	bẻ
gong	chiêng
goq	ống điếu
gõng	thịt
gõq	nhiều

LỜI NÓI ĐẦU

Đây là quyển sách vỡ-lòng được soạn-thảo đặc-biệt để dạy người Chrau phương pháp hữu-hiệu nhất học tiếng mẹ đẻ. Để áp-dụng một cách công-hiệu, các giáo-viên cần phải theo phần chỉ-nam kèm theo quyển sách vỡ-lòng.

Dĩ-nhiên là: (a) người học có kết-quả nhất là người đã căn-cứ cái thuật mới mẻ này vào khả-năng ăn nói họ đã sẵn trong tiếng mẹ đẻ, (b) người nào đã trước nhất học qua ngôn-ngữ của họ rồi sẽ học được Quốc-Ngữ một cách nhanh chóng hơn.

Lại nữa, đứa trẻ đến việc học Quốc-Ngữ sau khi nó đã được quen thuộc với hình-thức của chữ trong tiếng mẹ đẻ và có ý-tưởng là học để hiểu thì cũng có thể hiểu và nói được trong khi nó tập-đọc Quốc-Ngữ. Vì thế chúng tôi tin-tưởng rằng quyển sách vỡ-lòng này góp một phần quan-trọng trong công-cuộc dạy chữ Chrau đồng thời cũng là một sự đóng góp hữu-hiệu của đồng bào Chrau để vào tinh-thần hoạt-động Quốc-Gia Việt-Nam.

Quyển sách vỡ-lòng này được soạn-thảo theo chương-trình tổng-quát của Chánh-Phủ Việt-Nam Cộng-Hòa nhằm giúp-đỡ đồng-bào Thượng trước tiên là học tiếng mẹ đẻ. Chương-trình toàn-bộ ý-thức trọn-vẹn lề lối giáo-dục bằng tiếng mẹ đẻ ở lớp vỡ-lòng và một số sách giáo-khoa song-ngữ ở bậc sơ-cấp để giúp học-sinh Thượng từ từ chuyển qua dùng các sách giáo-khoa Việt ở các lớp trên.

Ngữ-vựng

Chrau	Việt
a	phía
an	cho
aq	ná
bay	với, và
ca	cá
căm	mũi tên
căp	cắn
co	trê (cá)
con	con
cop	rùa
cô	ông
côt	phòng
cala	tre
camon	cháu
daq	nước, suối

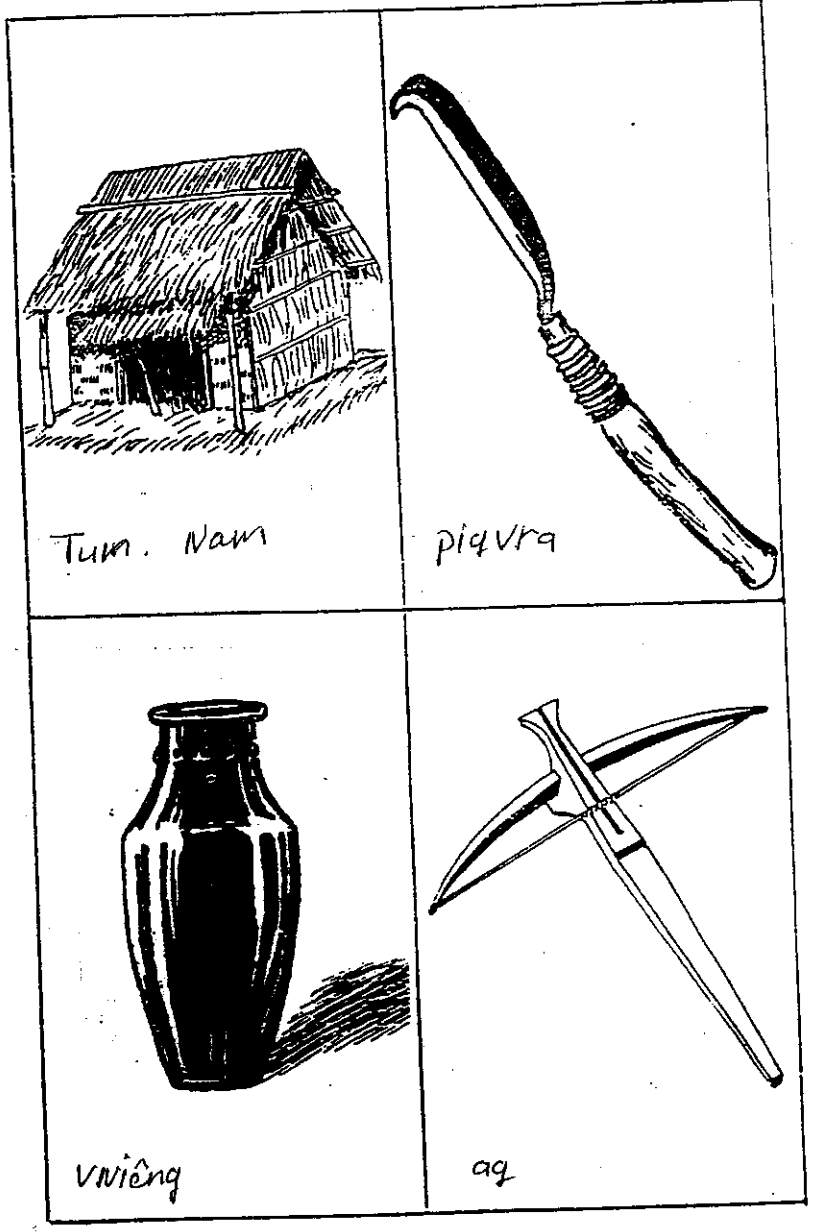
Tum. Nam
piqvra
vviêng
aq

Bai Hoc 2

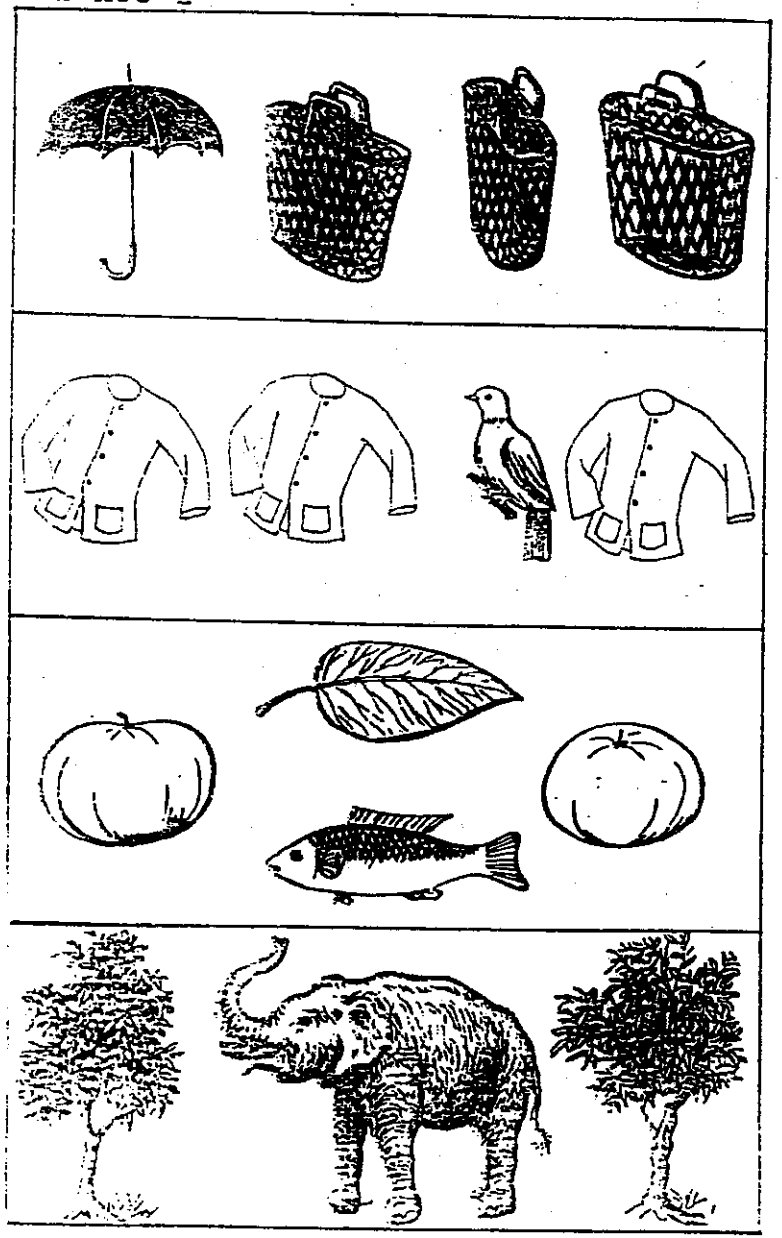

Ông Ndĩq đi suối về. Chó chạy ra, rồi ông cho nó ăn cá.

Bài 41:

Đây là cháu Ndĩq, đó là con của anh Ndĩq. Cháu biết đi rồi.

Ndĩq đem cháu đi ra suối. Họ tắm và thấy cá, nên đem về nhà cho khỉ và chó ăn cá.

Bài 35:

Cha và anh của Ndĩq đi lên núi làm bẫy, họ thấy một con chim mắc trong bẫy. Nên anh của Ndĩq đem chim về nhà làm thịt.

Cha của Ndĩq cũng làm bẫy, và được một con rùa. Cha cho ông Ndĩq một con rùa. Ông cũng đem thịt cho người khác.

Bài 36:

Bà ngồi ngoài làm cá. Khỉ ngồi đàng trước bà.

Cha và Ndĩq đi chặt tre về, làm cũi cho bà. Cha làm cui xong thì khỉ vào ngủ, chó cũng vào ngủ.

Rồi bà, cha và con vào trong nhà ngủ.

Bài 37:

tre

cũi

chiêng

bà

cha

anh

Bài 38:

Cha và Ndĩq đi lên núi làm bẫy.

Bắt được một con rùa, cha và Ndĩq đem về nhà cho ba làm.

Bà làm rùa. Bà lột hết da rùa, rồi bà biểu con đem rùa cho cha Ndĩq.

Bài 39:

Ndĩq đi tắm ngoài suối. Ngoài suối có nhiều đá. Chỗ Ndĩq tắm có nhiều đá bén, nên Ndĩq bị đá cắt. Ndĩq nhúng tay trong nước.

Nó đi mau về, và không làm việc gì được. Nên nó ngủ, bà nấu cho nó ăn.

Bài 40:

Bà đi về. Bà ngủ trong buồng.

Ndĩq ngủ ngoài buồng.

Khỉ cũng ngủ trong nhà. Chó cắn rận khỉ.

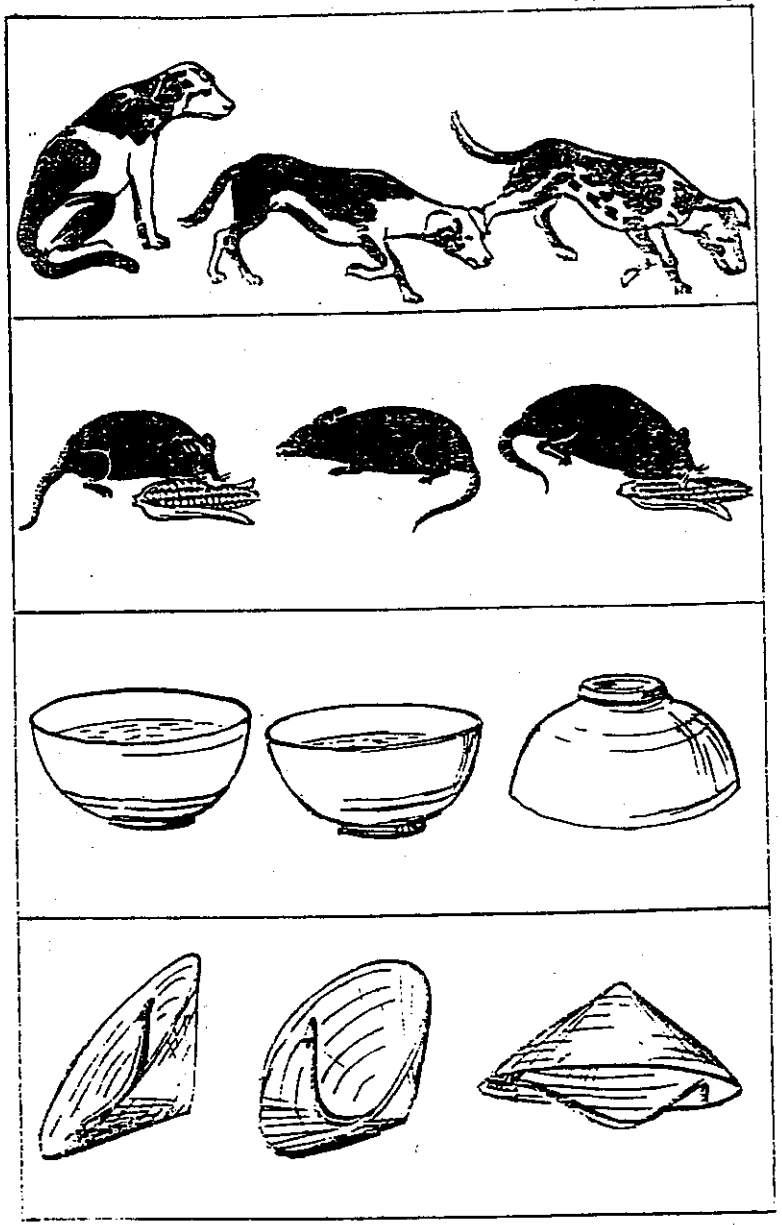

Bai Hŏc 4

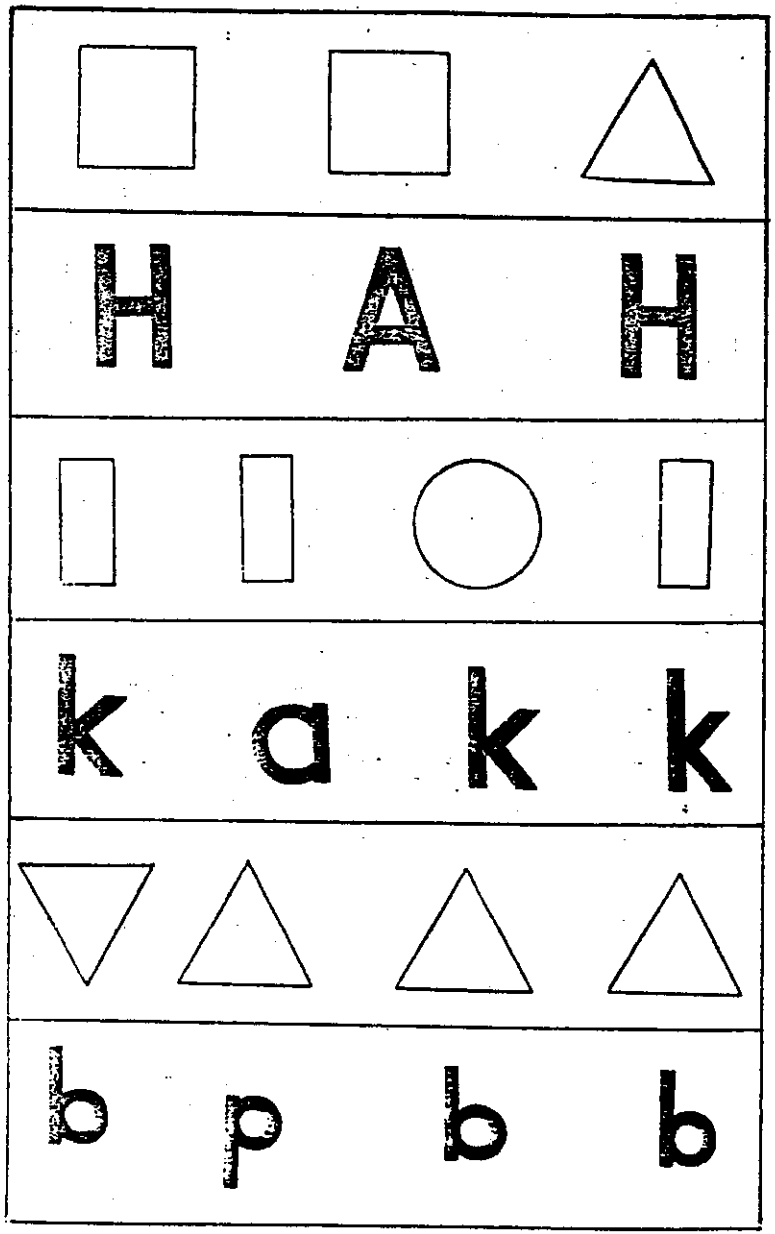

Bài 29:

Ông Ndĭq và Ndĭq đi lên núi.
Ông Ndĭq vác nỏ. Ndĭq vác giáo, giáo của nó bén.
Ở trên núi có nhiều khỉ lắm.
Chó của Ndĭq đi theo Ndĭq. Nên họ bắt được nhiều khỉ lắm.

Bài 30:

Ndĭq đi ngồi trên thang. Chó của nó cũng đi theo.
Ông Ndĭq có ống điếu. Khỉ đem ống điếu tới thang. Nên Ndĭq đem ống điếu về cho ông.

Bài 31:

Ndĭq ngồi bên vách nhà rồi bẻ khục tay.
Chó đi đến chỗ Ndĭq. Chó nằm ở bên phải Ndĭq.
Ông đi núi về, bắt được nhiều khỉ và cá lắm.
Họ ăn cá và cũng ăn thịt khỉ nữa.

Bài 32:

Nhà Ndĭq không có tre.
Ông Ndĭq đi lên núi chặt tre và vác về trồng ở nhà Ndĭq. Ndĭq cũng đi theo vác tre về.
Trên núi có nhiều tre lắm. Nên ông chặt nhiều đem về trồng ở nhà ông.

Bài 33:

Ndĭq đi lên núi bẻ tre.
Chó đi theo Ndĭq, trên núi có nhiều chim lắm. Họ đem chim về.
Ông cũng đi theo vác củi về nhà.

Bài 34:

Cha và Ndĭq lại đi núi chặt tre nữa. Họ chặt xong, Ndĭq thấy một con rùa lớn.
Cha vác tre về, Ndĭq đem rùa về nhà, bỏ vào lồng, rồi họ làm thịt rùa.

đem rìu về.

Bài 23:

Ông Ndĩq đem ná đi bẫy của ông. Chó của Ndĩq không cùng đi. Nên ông được ăn khoai.
Bẫy của ông có chim. Ông đem chim về, cho Ndĩq chim.
Ndĩq có cá. Nên Ndĩq cho ông cá.

Bài 24:

Ông Ndĩq vác rìu.
Ndĩq vác giáo đi ra suối.
Ở suối không có cá.
Nên Ndĩq đi theo ông.

Bài 25:

Ông Ndĩq và Ndĩq trồng khoai gần bẫy.
Khi họ về rồi một con khỉ lớn mắc bẫy.
Họ đi ra bẫy và vác khỉ về. Nên khỉ cắn Ndĩq.

Bài 26:

Ndĩq vác một cái ná ra suối.
Ở suối có ong.
Chó đi đến tổ ong.
Ong cắn chó và Ndĩq.
Nên họ vội đi về.

Bài 27:

Nhà Ndĩq không có chiêng.
Ndĩq và ông đi đến nhà người ta. Họ đánh chiêng của người ta.
Người ta cho họ ăn. Xong rồi họ về.

Bài 28:

chiêng	đánh chiêng
thang	trồng
ong	vác
rìu	

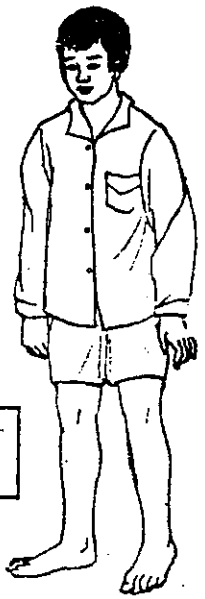

Ndĩq

SO

Ndĩq
dĩq
ĩq

SO
O

Bai Hóc 6

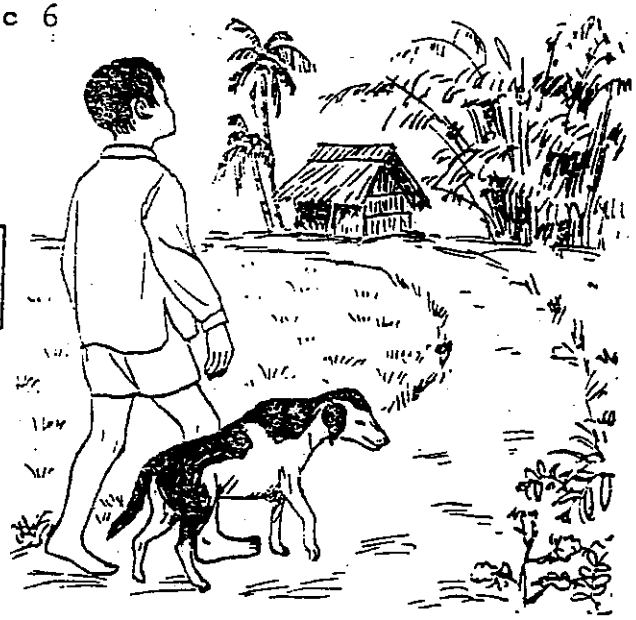

sĩq

Ndĩq sĩq.

so sĩq.

sĩq ĩq	ĩq ĩq sĩq dĩq	o o so do

Bài 17:

Chó của Ndĩq đi theo khỉ.

Rận khỉ cắn chó và khỉ.

Chó cắn rận.

Khỉ cắn rận cho chó.

Bài 18:

Ndĩq đi.

Trời mưa uốt Ndĩq.

Ndĩq đi về.

Khỉ của Ndĩq ở đâu?

Ndĩq đem nó về.

Chó của Ndĩq ở đâu?

Chó của nó đi ở bên phải.

Bài 19:

Ông Ndĩq đi tắm ngoài suối. Chó đi theo.
Ông Ndĩq đem khỉ.
Chó tắm. Rận không cắn chó.
Khỉ không tắm. Khỉ đi bên phải chó. Rận khỉ cắn chó.

Bài 20:

Ndĩq đi ra rẫy.

Lúa chín rồi.

Khi Ndĩq đi về, thì chim ăn lúa.

Ndĩq đem ná, mũi tên, đi ra rẫy nên chim không ăn lúa.

Ndĩq không về, nó tắm ở suối xong rồi ngủ.

Bài 21:

Ông và Ndĩq chèo thuyền. Con chó của Ndĩq cũng đi theo.
Ông Ndĩq đem khoai. Ndĩq và ông đi tắm, rồi chó ăn khoai. Nên Ndĩq và ông không có khoai ăn. Ndĩq và ông ăn cá.

Bài 22:

Riu của ông Ndĩq bén.
Ndĩq đem riu của ông nó.
Sau khi Ndĩq bị uốt, riu không còn bén. Ndĩq

Bài 12:

Ndĭq về ăn cá.
Ông của Ndĭq mau về.
Ndĭq cho ông ăn cá.
Ông nó ngủ.

Bài 13:

Ông của Ndĭq đem chó về.
Chó ngủ.
Ndĭq đem cá về cho chó.
Chó ăn cá.

Bài 14:

Ông của Ndĭq đem theo ná.
Ông nó đi rẫy.
Ông của nó đem khỉ về.
Ông của Ndĭq đưa ná cho Ndĭq đem về.

Bài 15:

Ông của Ndĭq đem theo ná.
Ndĭq cầm tên.
Ndĭq với ông nó đi ra suối.
Chó đi theo.

Bài 16:

Mũi tên ở đâu?
Ndĭq cầm tên.
Ná ở đâu?
Ông của Ndĭq mang ná.
Chó ở đâu?
Chó đi theo Ndĭq.
Ndĭq và ông nó đi đâu?
Ndĭq và ông nó đi ra rẫy.

sa

Ndĭq sĭq sa.

so Ndĭq de sĭq.

so sa.

sa
a

a	o	ĭq
sa	so	sĭq

a	a
sa	da

Bai Hóc 8

dôq

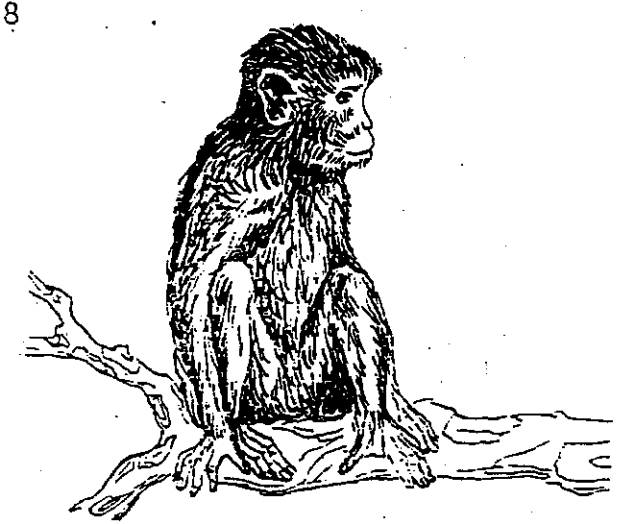

Ndĩq an dôq nẽh de sa.

dôq Ndĩq de sa.

Ndĩq an so sa.

dôq an so sa.

dôq
ôq

ôq	ĩq	a
dôq	dĩq	da

ôq	ôq
dôq	sôq

Bài Dịch Ra Tiếng Việt

Bài 6:

Ndĩq về.
Chó về.

Bài 7:

Ndĩq về ăn.
Chó của Ndĩq về.
Chó ăn.

Bài 8:

Ndĩq cho khỉ của nó ăn.
Khỉ của Ndĩq ăn.
Ndĩq cho chó ăn.
Khỉ cho chó ăn.

Bài 9:

Ndĩq ăn cá trê.
Chó của nó ăn cá.
Ndĩq đưa cá cho khỉ.
Khỉ đưa cá của nó cho chó.

Bài 10:

cá
khỉ
Ndiq.
chó

Bài 11:

Ndĩq về ngủ.
Khỉ cho chó ăn cá.
Chó của Ndĩq ngủ.
Khỉ ngủ.

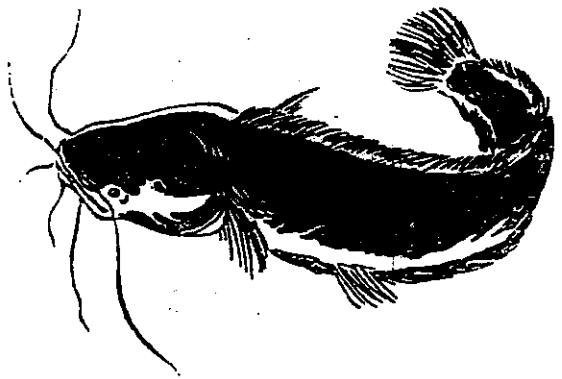

ca

Ndĩq sa ca co.

so nẽh de sa ca.

Ndĩq an ca dôq iưn.

dôq an so iưn ca nẽh de.

ca
a

a	o	ôq
ca	co	côq

ca

dôq

Ndĭq

so

ca	co	côq
Ca	Co	Côq

sa	so	sĭq
Sa	So	Siq

dôq	dĭq	da
Dôq	Dĭq	Da

Heq camon Ndĭq de, nŏq là con pôp nĕh de. Camon nĕh saq gĕh en.

Ndĭq văt camon nĕh saq tu daq. Khây nĕh ŭm, nŏq nĕh sây ca. en khây nĕh văt sĭq tu nhi an dôq bay so sa ca.

camon	saq
camon	scq

Heq camon Ndĩq de, nõq là con pôp nẽh de. Camon nẽh saq gẽh en.

Ndĩq vãt camon nẽh saq tu daq. Khây nẽh ũm, nõq nẽh sây ca, en khây nẽh vãt sĩq tu nhi an dôq bay so sa ca.

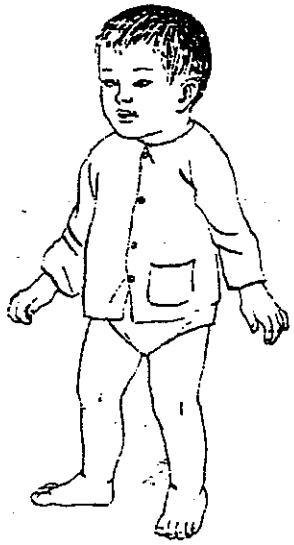

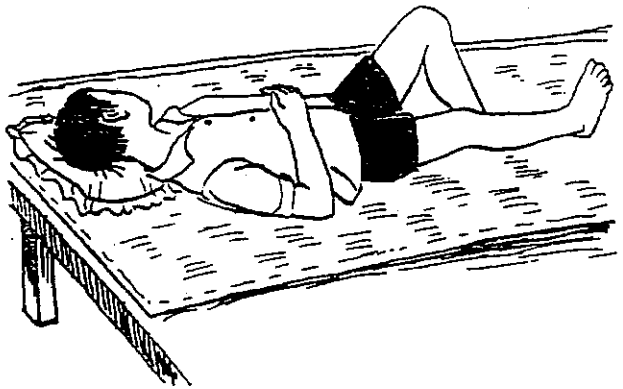

vĩq

Ndĩq sĩq vĩq.

Dôq an so sa ca.

So Ndĩq de vĩq.

Dôq vĩq.

vĩq
ĩq

ĩq	ôq	a
viq	vôq	va

vĩq	vôq	va
Vĩq	Vôq	Va

cô

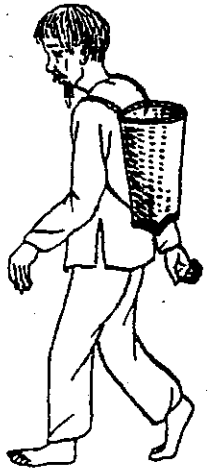

Ndĭq sĭq sa ca.

Cô Ndĭq de sô sĭq.

Ndĭq an cô nĕh sa ca.

Cô nĕh de vĭq.

cô
ô

ô	ô	ô
cô	sô	dô

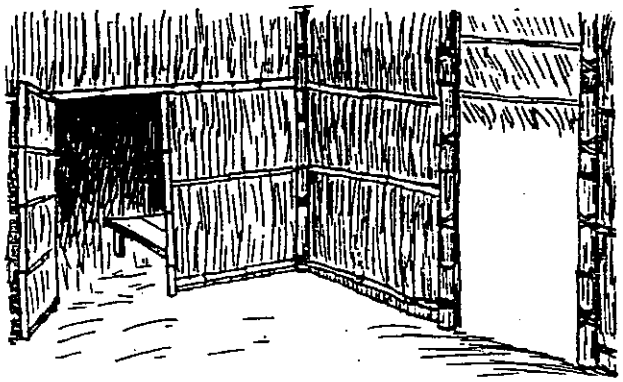

côt

Un saq sĭq. Un vĭq sŭng côt.

Ndĭq vĭq u ling côt.

Dôq khoi vĭq sŭng nhi. So căp si dôq de.

Cô Ndĭq sĭq a daq. So lôt tu ling, en cô an nĕh sa ca.

côt
ôt
ô

ôt	ôt	at	at
côt	lôt	lat	sat

ăt	ăt	ŭt	ūt
văt	căt	gŭt	pūt

tamô

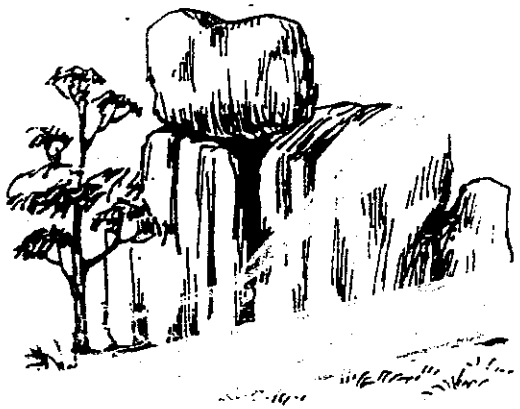

Ndĭq saq tu daq, nĕh ŭm. U daq gĕh tamô gŏq lŭng. Nĕh ŭm u vi gĕh tamô sôt, nŏq Ndĭq nĕh taplôq ntô ti. Nŏq nĕh plŏng ti u daq.

Nŏq nĕh sô sĭq iu nhi, en Ndiq nĕh êq ôp gĕh. Nĕh sĭq nhi nĕh vĭq, en un nĕh ôp sa an nĕh iưn.

tamô
mô

mô	plôq	gŭq	căt	laq
tamô	taplôq	tagŭq	tacăt	talaq

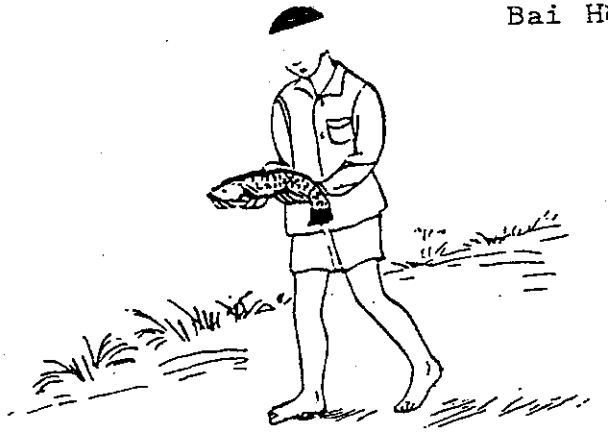

văt

Cô Ndĭq de văt sĭq sò.

So vĭq.

Ndĭq văt sĭq ca an so iưn.

So sa ca.

văt
ăt

ăt	ăt	ăt
văt	săt	dăt

aq

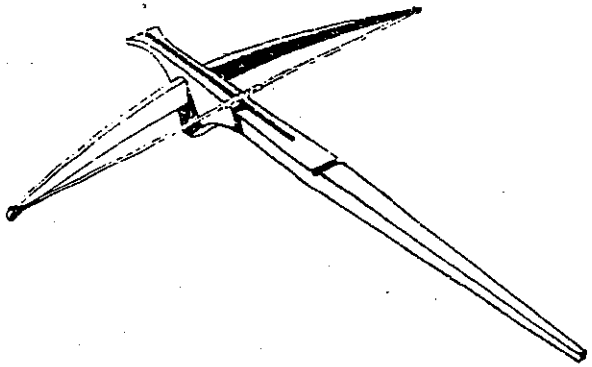

Cô Ndĩq de văt aq.

Cô nẽh de saq tu va.

Cô nẽh de văt dôq sĩq.

Cô Ndĩq an Ndĩq văt aq sĩq.

aq
a

aq	aq	aq
daq	vaq	saq

a	ô	ô	o
aq	ôq	ôq	oq
daq	dôq	sôq	soq

plôq

Vap bay Ndĩq saq tu gũng ôp dãq.

Gẽh du lâm cop, vap bay Ndĩq văt sĩq tu nhi an un ôp.

Un ôp cop. Un plôq lẽq ntô cop de, en un sãng con văt cop an cô Ndĩq iưn.

piôq
ôq

ôq	oq	ōng	ūq
plôq	ploq	plōng	plūq

cala

un

long 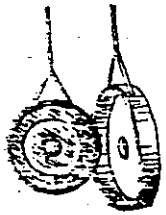

vap

gong

pôp

ăm	ăp	ăp	ăng	ăng	ăn
căm	căp	căp	dăng	tăng	tăn

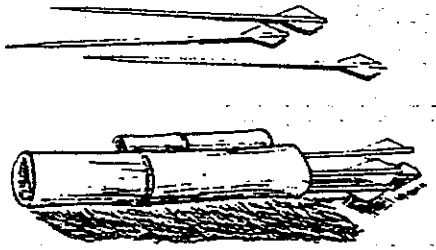

căm

Cô Ndĩq de văt aq.

Ndĩq văt căm.

Ndĩq bay cô nĕh saq tu daq.

So saq bay.

căm
ăm

ăm	ăm	ăm
căm	văm	săm

Vi căm?

Ndĭq văt căm.

Vi aq?

Cô Ndĭq văt aq.

Vi so?

So saq bay.

Vi. Ndĭq bay cô nĕh saq?

Ndĭq bay cô nĕh saq tu va.

ăt	ăt	ăm	ăm
văt	căt	căm	săm

un

Un gũq u ling, un ôp ca. Dôq gũq a vôq un.

Vap bay Ndĭq saq păh cala, sĭq ôp dung an un iưn. Vap ôp dung en nõq dôq lăp vĭq, bay so nĕh khoi lăp vĭq.

Un bay vap bay con lăp vĭq sũng nhi.

un
u

u	u	o	a
un	un	on	an
sun	cun	con	gan

ôp	i	ǐq	aq	ăt	oq	u	ŭq
pôp	pi	piq	paq	păt	poq	pu	pŭq

pôp	pi	paq
Pôp	Pi	Paq

si

So Ndǐq de saq bay dôq.

Si dôq de căp so bay dôq.

So căp si.

Dôq căp si so.

si
i

i	i	i
si	vi	di

mi

Ndĩq saq.

Cô mi sa Ndĩq.

Ndĩq saq sĩq.

Vi dôq Ndĩq de?

Ndĩq vãt nẽh sĩq.

Vi so Ndĩq de?

So nẽh saq a maq ma.

mi
i

i	a	ãt	aq
mi	ma	mãt	maq

pôp

Vap bay pôp Ndĩq de saq tu gũng ôp dãq. en khây nẽh sây du lâm sũm u dãq. Nõq pôp Ndĩq de vãt sĩq sũm tu nhi ôp gõng.

Vap khoi ôp dãq wõq, en gẽh du lâm cop. Nẽh an cô Ndĩq iưn du lâm cop. Cô khoi paq gõng bay vu.

pôp
ôp

cọp

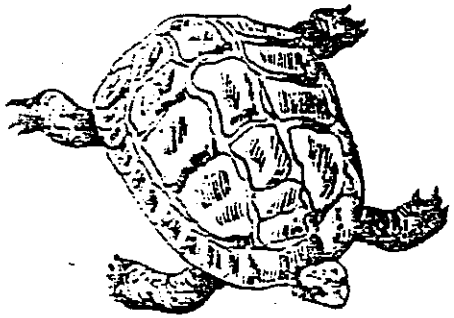

Vạp bay Ndĩq saq tu gũng pãh ćala wõq. Nẽh pãh en, Ndĩq sây cọp mãq.

Vạp tung caia sĩq, bay Ndĩq vät cọp sĩq tu nhi, dcq u dung, en nõq khây nẽh ôp gõng cọp.

cọp
cp
o

o	ô	ô	i	a
op	ôp	ôp	ip	ap
cop	còp	ôp	dip	vap

ũm

Cô Ndĩq de saq ũm tu daq. So saq bay.

Cô Ndĩq vät dôq.

So ũm. Si êq cãp so.

Dôq êq ũm. Dôq saq a maq ma so. Si dôq de cãp so.

ũm	ũm
sũm	dũm

Ndĭq saq tu va.

Va dŭm en.

Ndĭq saq sĭq, en sŭm sa va.

Ndĭq văt aq căm, saq tu va, en sŭm êq sa va.

Ndĭq êq sĭq, nĕh ŭm u daq, en nĕh vĭq.

ŭm	ăm	ăm
sŭm	săm	căm

Ndĭq saq tu gŭng gĭq tong cala.

So saq bay Ndĭq, en u gŭng gĕh sŭm gŏq. Khây nĕh văt sĭq sŭm.

Cô Ndĭq saq bay. Nĕh tung long sĭq wŏq.

nĕh	nŏq
Nĕh	Nŏq

cala

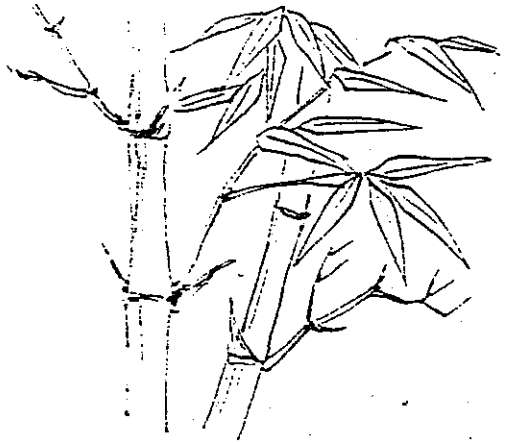

U nhi Ndĭq de êq gĕh cala.

Cô Ndĭq saq tu gŭng pāh cala, tung sĭq tām u nhi Ndĭq de. Ndĭq khoi saq bay, tung cala sĭq.

U gŭng gŏq cala lūng. Nŏq cô Ndĭq pāh gŏq bay nĕh khoi vāt sĭq tām u nhi nĕh de.

cala
la
a

a	o	ong	u	ūng
la	lo	long	lu	lūng

la	ma
cala	cama

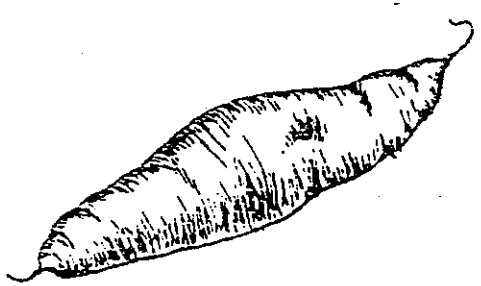

vum

Ndĭq bay cô nĕh saq bay duq. So Ndĭq de saq bay.

Cô Ndĭq de vāt vum. Ndĭq bay cô saq ūm u daq. en so sa vum. Nŏq Ndĭq bay cô nĕh êq sa vum. Ndĭq bay cô nĕh sa ca.

vum
um
u

u	u	u
um	uq	uq
vum	vuq	duq

u	ô	ô	a
um	ôm	ôm	am
sum	sôm	vôm	vam

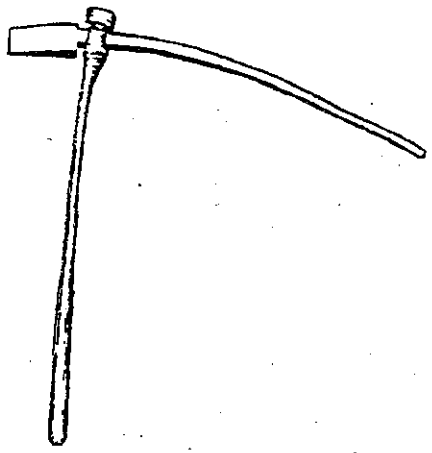

sung

Sung cô Ndĭq de sôt.

Ndĭq văt sung cô nĕh de.

Cô mi sa Ndĭq, en sung êq sôt. Nõq Ndĭq văt sung sĭq.

sung
ung
u

u	ô	ô	a
ung	ông	ông	ang
sung	sông	công	cang

a	a	a	a
ang	am	am	aq
cang	cam	mam	maq

Ndĭq gũq u ding nhi en nĕn gĭq ti nĕh de.

So nĕh de saq tu **nĕh**. So vĭq u maq ma Ndĭq de.

Cô nĕh de sĭq a **gũng**. **gĕh dõq bay** ca gõq lũng.

Khây nĕh sa **ca bay** khoi sa gõng dôq wõq.

um	ung	ong	oq	aq	iq
Ũm	ŭng	ŏng	ōq	āq	ĭq
Sũm	**gũng**	**gong**	**tõq**	**văq**	**tĭq**

Ndīq saq gūq u gung. So nēh de khoi saq bay.

Cô Ndīq de gēh goq. Dôq vāt goq cô de tu gung. Nōq Ndīq vāt goq sīq an cô nēh de.

i	i	i	i
iq	iq	ing	ing
tiq	diq	ding	ging

Cô Ndīq vāt aq saq tu dāq nēh de. So Ndīq de êq saq bay. Nōq cô nēh gēh sa vum.

Dāq nēh de gēh sūm. Cô vāt sūm sīq. en an Ndīq iưn sūm.

Ndīq gēh ca. Nōq Ndīq an cô iưn ca.

tung

Cô Ndĩq de tung sung.

Ndĩq tung taq saq tu daq.

U daq êq gẽh ca.

Nõq Ndĩq saq bay cô nẽh.

tung
ung

ung aq ĩq ãm
tung taq tĩq tãm

gũng

Cô Ndĩq bay Ndĩq saq tu gũng.

Cô Ndĩq tung aq. Ndĩq tung taq, bay taq nẽh de sôt.

U gũng gẽh dôq gõq lũng.

So Ndĩq saq bay Ndĩq. Nõq khây nẽh gẽh dôq gõq lũng.

gũng
ũng

ũng ũm ũq ũq
gũng sũm sũq gũq

gong

gông

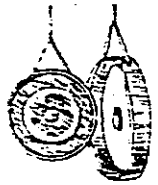

gung

tăm

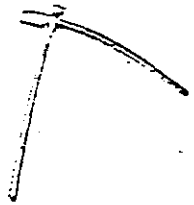

ong

tung

sung

gông	giq	gi
Gông	Giq	Gi

Cô Ndīq bay Ndīq saq tu dăq, en nĕh tăm vum.

Khây nĕh sīq en. Nōq dăq khây nĕh gĕh dôq măq.

Khây nĕh saq tu dăq, en khây nĕh văt sīq dôq. Nōq dôq nĕh căp Ndīq.

ong

Ndĭq tung tong aq saq tu daq.

U daq gĕh ong.

So saq tu ong.

Ong căp so bay Ndĭq.

Nŏq khây nĕh sĭq sô.

ong
o

o	o	o	o
ong	om	om	oq
tong	tom	som	soq

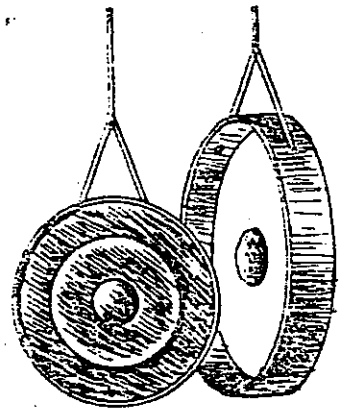

gong

U vi Ndĭq êq gĕh gong.

Ndĭq bay cô nĕh saq tu vi vu. Khây nĕh gông gong vu.

Vu an khây nĕh sa, en khây nĕh saq sĭq.

gong
ong

ong	ung	i	ĭq
gong	gung	gi	gĭq

ô	ô	ô	ô
êq	ông	ông	ôm
dêq	dông	gông	gôm